

Nro. 12.

A' FELS. R. CSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBÖL.

*Költ Bétsben, Kedden Februáriusnak 10-dik napján
1801-ik esztendőben.*

B é c s.

O Császári Felsége, kegyelmesen megengedni méltóztatott, hogy az *Aug'ana* és *Helvetica* vallásokonn lévő Ilten tudománt tanuló ifjak, a' magok tanulások' folytatása végett, bizonyos reguláknak megtartások mellett, a' Göttingai, Wittenbergi, Lipsiai, és Tubingai fő tanuló helyekenn kívül, a' melyekre ki menni ezeknek még tavaly megengedődött volt, ennekutánna a' *Jénai* Universitásra is kibotsáttassanak; a' *Helvetica* vallásonn lévő, a' *Halsiai* földönn lévő *Márburgi* fő oskolába is el-mehetnek.

Cseh Ország.

Prága várossának lakossait olyan rettentő szélvész látogatta-meg a' mult Jau. 29-dikénn és

M

30-dikánn, a' milyent a' mostanilakosok még nem értenek. Nem tsak sok ablakokat le-szaggatván özsze rontott, és sok előfákat az oldalos helyekenn gyökereitől ki tekergetett: hanem ennekfelette a' Sz. *Henrich* temploma' tornyának, a' melyenn óra és harangok voltak, fedelét és gerendás részét, le-kapván, olyan erővel vetette le a' templom' tetejére, hogy az, a' bóthajtással együtt bé-szakadott.

Elegyes Jegyzések.

Jan. 21-dikénn jó reggel egy Orosz Kurir érkezett *Párisba*, a' ki is az előtt 17 napokkal indúlt el Pétersburgból. Egyenesen a' Külső Ministernél szállván le ezen Kurir, a' Ministertől hadaladék nélkül ki vitetett falura, a' hól ekkor tartózkodott az Első Konsúl és ennek tulajdon kezibe adta által az Orosz Császárnak ugyantsak tulajdon keze által íródott levelét.

Egyik következése volt ezen levélnek az, hogy a' *Moniteurben* Jan. 21-dikénn estve egy Konsuli Rendelés hirdettetett - ki, a' mely ezen cikkelyekből állott: — „

„Minden Frantzia Respublikai hadi hajóknak, és minden prédáló hajóknak, a' melyek Frantzia zászló alatt eveznek, meg-tiltatik az, hogy az Orosz Császári Felségnek vagy jobbágyainak, hadi avagy kereskedő hajóit, üzöbe vegyék.

„2) Ellenben parantsóltatik, hogy mind ezek a' hadi és prédáló hajók, az Orosz hajókat mindenütt védelmezzék, és hozzájuk segedelemmel legyenek.

„3) Mind azok az Orosz hajók. a' melyeket a' Frantziák, az 1800-ik esztendő' Decemberjének 22-dikétől fogva fogtanak-el, botsáttassanak szabadon.

„4) Ezen Rendelésnek végre halytatása és a' Törvényeknek minden napí jegyző könyvek-

be való bé-irattatása, a' Külső és Tengeri Ministerekre bizattatik. — „

„Bonaparte, Első Konsúl.

Páris, 21. Jan. —

A' Pápa ö Szentsege' rendkívül való Követje, *Spina* Ur, tegnap előtt nagy misét halgatott a' régi Kármeliták' templomában, a' hol ugyan azon alkalmatossággal *Bernier*, az *Angersi* nevezetes Pap Ur, egy prédikációt mondván-el, a' vége felé ilyen szavakkal fordult a' Pápa Követjéhez: Remélieni lehet, hogy a' Catholicus Papok között még uralkodó vélekedés béli külömbözések, nem soká el fognak egyészni.

A' Moniteur nagy betükkel hirdette-ki tegnap ezen tudósitást:

Pétersburg, 18. Déc. Az *Orosz*, *Swéd*, és *Dánus* Hatalmasságok között való tengeri fegyveres neutrálistásnak *Alkuja*, itten tegnap előtt alá iródott. Más nap alá-irt a' Prussus Minister is, mint *Bé álló Fél.*

Ugyan ezen alkalmatossággal emlékezvén a' Moniteur az Angliai Országlószéknek arról a' Rendelésirül is, hogy az Anglus kikötő helyekben találtató minden *Orosz*, *Swéd*, és *Dánus* hajók bé tiltattassanak, és a' tengerekenn találtatók el fogattassanak, egyszersmind ezt a' meg jegyzést is utánna veti, hogy ezen egész rendelésben leg kissebb emlékezetet sem telzen az Angliai Országlószék a' Prussus hajókról, és kétség kívül azért hagyta ki Prussiát, hogy *Hannoverát* megtarthassa.

Az Orosz Udvarnál lévő Dánus Minister, *Rosenkrantz*, rendelést vett ezen napokban a' Császártól, hogy Pétersburgot hagyja, oda; melyhez azt a' meg jegyzést tették, hogy — az ő Ura a' Dánus Országlószék, az Északi Hatalmasságoknak Alkujokba csak bizonyos feltételek alatt akar na bé állani. — A' későbbi levelek azonban meg czáfolják ezt a' meg-jegyzést: azt erőltívén, hogy a' nevezett Dánus Minister el-küldetett ugyan

Péterburgból, de csak személyét illető okra nézve, és a' mellynek az Északi Hatalmasságok' *Neutrális Alkujokhoz* leg kissebb bé folyások is nintsen.

A' Frantzia Orzáglószék, minekutánna hirt vett volna, hogy az Angliai Orzáglószék az Orosz, Dánus, és Swéd hajóknak el-fogattattások, következésképpen ellenséges módon való kergettetések iránt, a' már tudva lévő rendelést ki adta legyen, minden Spanyol és Olosz kikötőhelyek felé, a' hól t. i. valami szava vagy on, izeneteket küldött-el Kurirokkal, hogy ha hól Orosz, Svéd, és Dánus hajók találtatnának, megintettefennek, hadd tudhassák mihez tartani magokat, 's mitől örizkedjenek, és féljenek.

Az Olvasók ítélhetik-meg, hogy méltó legyen e' egy Frantzia lévélnék itt következő megjegyzése az el-olvasásra? A' megjegyzés ez: — „

„A' Frantzia Respublikának *Diplomatikája* (idegen országokat illető tudománya), már rég hogy csak az ágyukban állott: a' mint ezt egy nagy hírű nevű Diplomaticus Képviselő egy alkalmatossággal még a' b. e. Conventben megjegyzette volt. A' mostani Orzáglószék' számára volt el-tétetve, hogy a' közönséges Igazgatásnak ezen fontos részében is, olyan tsudákat tegyen, a' milyeneket az ő táborai tettek. A' tegnapi napot (ez a' megjegyzés Jan. 21 dikénn költ) éppen ezen tekintetben tsudálhatjuk, úgy, mint a' mi orzáglószékünknek egy ujjontani triumphust; minthogy ő, egyzersmind vette tegnap Londonból és Pétersburgból azt a' tudósítást, hogy az Északi Hatalmasságok lassan lassan már arra vétetődtek legyen, hogy Frantzia országgal egy kézzel dolgozzanak azon nemzet (*Anglia*) ellen, a' mely, földjének fekvésére, Finantziájának állapotjára, 's egyzersmind pedig politikai és katonai intézeteinek rosz elnézésére nézve, most már, nem a' maga függetlenségét, Constituzióját,

és Európát védelmezni, mint Ministeriumának irásaiban gyakran ki-nyilatkozta, hanem a' magáévá tett tengeri uraságnak, 's ezen fundált jussainak, és politikai lételének meg tárthatásán iparkodni, kéntelenítettik. Ugy látszik, hogy a' mi mostani Országlószékünk' számára volt, annak a' fontos állatásnak meg-czáfolása is feenn-tartatva, hogy t. i: az a' Hatalmasság, a' mely a' tengerekenn uralkodik, egyfzersmind a' szározon is aralkodjék. A' mi Országlószékünk, ma már nem elégzik meg azzal, hogy az *Embs* vizének torkától fogva a' *Tagus'* torkáig, és *Kadixtől* fogva *Livornoig*, minden kikötőhelyeket bé-zárt az Anglusok előtt: még azt a' nagy dólgot is fette magába, hogy a' Portugallus kikötő helyeket, 's ezeken kívül az Északi Europaiakat is, bé-zássa előttök, 's-ugy szolván, mintegy az egész szároz földtől, el-szakatfizza őket."

Azt mondják, hogy az Északi fegyveres neutralitas béli Alkunak, a' mely az Anglusokban leg nagyobb fel indulást, a' Francziákban pedig a' leg ujjabb triumphusi örömet szülte, ennek az eleitől fogva leg nagyobb vetélkedés alatt maradt fundamentomos cikkelynek meg-határozása vélna, u. m: hogy a' szabad hajó, tegye szabaddá a' rajta lévő minden portékákat is; a' mely annyit telzen, hogy ennek utánna egy neutrális hajót se legyen szabad a' hadakozó Feleknek meg-visgálni a' rajta lévő portékaért, hanem akár mi féle portékát vigyen, az is, mint neutrális, ugy tartattassék, és szabadon vitettethessék a' tengerekenn ide 's tova. — (Az Anglusok ellenben azt a' princzipiumot tartották ezen dologban a' Francia hadakozás alatt mind ez ideig, hogy a' szabad portéka teszi szabaddá a' hajót, az az, hogy a' hadakozó Hatalmasságoknak jussok lehet a' szabad, vagy neutrális hajókat is, meg-visgálni, és tsak ha semmi tiialmas portékát nem találándanak rajta, ugy köteleztetnek a' hajót szabadon el-botsátani: ellenben, ha a' neutrális hajón,

tilalmas portékákat találnának, ekkor már a' hajót is nem kötelesek el bocsátani, hanem mint törvényes nyereséget, magoknak megtarthatják. — A' mi óta a' tengeri kereskedés fel állott, öröké villongottak a' tengeri Hatalmasságok ezen két egymással ellenkező principiumok felett. Most is ezek szolgáltak a' közöttök majd el-kezdődő közönséges tengeri hadnak gyulytó taplója gyanánt. — Tudjuk, hogy midőn valami Anglus hadi hajók a' múlt esztendőben a' *Freja* nevü Dánus Fregátnak védelme alatt útaxó kereskedő hajókat meg akarták vólva vizsgálni, ezen hajók között formális tsatázásra, és az után a' két nemzetek között tsak nem forma szerént való hadakozásra került a' dolog. — Arra is jól emlékezhetünk, hogy az Orosz Császari Felség tsak kevés hetek előtt, mitsoda hirdetéssel bocsátotta ki a' a' maga kereskedő hajóit a' tengerekre? t. i: hogy ha az Anglusok valamely Orosz hajót megtalálnának vizsgálni (motózni), azt az Orosz Császár ugy fogná tartani, mintha Anglia az Orosz Birodalom ellen forma szerént való hadat izent vólva)

Az Anglusok már most minden tengeri erejeket elő fogják venni a' tavaszra. Ki adódtak a' rendelések, hogy a' mely hajók tsak még a' tenger habjainak tsapkodásait ki álhatják, mind megfoldoztattassanak, és ki induláshoz készü enek.

Az Orosz Birodalom ellen, az Anglusok kezdik már a' tromfot tromfal ütni. Mind eddig reméllették, hogy talám tsak ki olthatja az Angliai Országlószék szép szerént is ezen ujj háborunak tüzet még minekelötte egészszen fellobbanna. Hanem, már most nagyon meg tsökkent ez a' reménség; kivált a' mióta az Anglusok is valósággal elfogdosni kezdték az Orosz hajókat. Így fogatta el *Hue* nevü Anglus Kapitány a' *Liverpoli* öbölben az *Angeló* nevü Orosz hajót Dec. 30. dikánn, és a' hajónn talált Orosz tengeri

ri katonákat, és hajós legényeket fogságra tette.

Egy *Wigyázat* nevű Prussus hajót is elfogott ekkor tájban a *Nyl* nevű Anglus Kutter a Frantzia partok mellett a *Quiberoni* kikötőhelyben, azért, hogy tengeri munitziókkal lévén terheltetve, és a passussa *Lisabonba* szállván: mit keresett még is a *Quiberoni* Frantzia öbölben?

Egy arbotzfákkal és egyéb tengeri szükséges készületekkel terheltetett Orosz hajó, még öt elztondöknek előtte Frantzia országfelé evezvén, az Anglus hajóktól el fogattatott, és az után azon Angliai Itélőszék által is, a mely azt szokta megítélni, hogy ez vagy amaz elfogattatott hajó, törvényes ragadománynak tartódhatik e? törvényesnek lenni ítéltetett, 's ezen hajót az ólta az Orosz Országglószék is tellyelleggel vissza nem kívánta: még is most már olyan parantsolatot adott a Császár (igy szoll az Anglus tudósító) a Pétersburgban kereskedést folytató Anglusoknak, hogy ezen elfogattatott Orosz hajóért is fizesse nek meg; és száz négy ezer Rubeleket vetett reájok.

A Rénusi Franczia tábortól sok Generálisok mentek *Párisba* vissza, 's ott akarják a farsangi heteket el tölteni, maga fő vezér *Moreau* az tábornál marad.

Brüssel, 14. Jan. — Itt egy Frantzia Kurir utazott *Párisból* Pétersburg felé keresztül, a ki az Első Konsultól egy tulajdon keze által iratott levelet viszen az Orosz Császári Felséghez. A mi partjaink mellett néhány napok alatt néhány Svéd és Dánus kereskedő hajókat elfogtanak az Anglusok.

Az Első Konsúlnak a pokol béli maschina által való veszedelméből lett tsudalátos megmentődését, és a nép' érzékenységének azon való felbuzdulását, ilyen emlekeztető pénz által örökösített *Auguste* nevű ahoz érő hires mester: A medálnak

egyik oldalán szemléltetik a' Bonaparte' igen jól talált képe. A' körül-írás ez: *A' Frantzia nép' szerelme az Első Konsúlhoz.* Alatt ezek olvastatnak: *A' Bonaparté' élete ellen tett próba, 3. Nivos, 9. esztendő.* A' tulsó oldalára ily írás van téve: *A' nép sereggel fut feleje, és ő így szoll: Barátim! ne hozzám szaladjatok; hanem siessetek! siessetek! segítségekre azon szerentsétleneknek, a' kiket a' pokol béli machina meg rontsolt.*

* * *

Egy Londoni közönséges levél azt erőssíti, hogy 123000 Franczia Emigransok legyenek most Angliában. — A' Franczia Országból ki költözött, igen sanyarú életü la Trappi szerzetes Rendnek tagjai; a' kik legelsőben Bécsben, annakutánna az Orosz Birodalomban voltak, most pedig az Alsó Saxoniai Kerületben tartózkodnak; engedelmet nyertek a' Fő Kormányzékától az Angliába való menetelre és ott lakásra.

Angliának *Polynéziában*, az az, e' világ ötödik részében lévő örökségei, szemlátomást virágozni kezdenek. Nevezetellen a' *Botánybayban*, a' hová sok bünös emberek küldödtek ennekelötte számkivetésbe; sok városok, faluk, templomok, oskolák, sőt imitt amott, közönséges jádzó szinek is építettek, a' mezei gazdaság, nevezetellen a' föld mívelés, és barom nevelés nagy tökéletességre léptek, ugy annyira, hogy ha tovább is úgy fog a' dolog folytatódni, egynéhány századok múlva, olly állapotban leszen e' világnak azon része, mint a' minémüben van most Európa. Ezt pedig rész szerént az oda számkivetésbe küldetett Status-raboknak, rész szerént, az oda ment Anglus millionarius papoknak lehet közönni. Mar ezek is el-kezdették a' föld gyomrát turni furni.; Eddig való fa-épületeik helyett, leg szebb formájú kő épületeket építtének. Kő,

kő-szén, és kő-só bányáknak ásásához kezdette. nek. Utazokat botságtatnak széljel ide-'s tova, a' környékeknek meg ismérésekre. Hajókat kezdetek építeni. A' tudományok és mesterségek, nem most palléroztatnak közöttök, hanem magokkal az anya országból vitték oda. Fábrikájk, nyomtató műhelyeik, és minden meg kívántató mesterségi szerzásaik vagynak. Nem tsak tsupa bűnösökből áll pedig már most ez a' *Colonia*. Vétődtek már oda sok egyéb féle, rész szerént üldöztetett rész szerént szerentse után járó emberek, a' kik az ide való vettödés által nem vallottak kárt. Ezeknek maradékaikból lehetnek még idővel, a' *Franklinok* és *Washingtonok*!

Azt írják Londonból, hogy az a' pokolbéli alkotmány, a' mellyel a' Frantzia Fő Konzúlt, az ellene öszve esküdtek, életétől meg fosztani igyekeztenek, nem mostani találmány, hanem hogy Antverpiának 1585-ik esztendőben lett ostromlása idején találta volna azt fel egy *Jambelli* nevű Olasz ember. Az ólta külömb-külob idökb. ben próbáltak hasznát venni, most vizenn majd szározonn, mint p. o: *Havre-de-Grace*, *Dünkirchen*, *St. Malo*, 's egyebek ellen. A' készittödésének mőnya és alkatása, mind addig titokban maradott ezen maschinának, mig egy 34 láb hosszúságu, és 18 magosságu hasonló maschina, *St. Malonál* fellobbantólván, tsak egy része sültel, és az épen maradott része, árulta-el a' veszedelmes mesterséget.

A' Napkeleti Anglus kereskedő Kompániának egy *Damberger* nevű Német születésű katonája, a' Jó-reménség' fokánn elszökvén, félhibe olyan dólgot tselekedett, a' mely által ő is nem kevésbé nevezetesíti, a' múlt századnak végét. Ő legalább megjárta Afrikának azon belső részét, a' hova több századoktól fogva hijába törekedtek mások akar mi nagy szorgalmatossággal. Minekutánna t. i. a' szolgálatot oda hagyta volna,

hogy reá ne találjanak és büntetés alá ne von-
hassák, a' Jó-remenség' fokáról Afrikának belső
részeire vette bé magát, és ott bujdoklott mind
addig, míg egészen járatlan útakon végezetre
Égyiptomba vetődött-ki. Az ő veszedelmes és
pelda nélkül való útazása Londonban már ki-
nyomtattatott.

A' Császári Generálisok' közbenjárására a'
Báró *Alòini* vezérlése alatt lévő Moguntziai Vá-
lasztó Fejedelmi fegyveres seregre is ki-terjesztette
a' *Gallo-Batavus* fő vezér a' fegyvernyugvást, a'
melyből folyó jóknak áldásával élni ez a' sereg
már el is kezdette, mint nevezetesen leg előbb
is, hogy a' Ménus vizénn *Hallstattnál* által bo-
tsáttatott.

A' *Bevarus* seregek, minekutánna a' Frantzia
Respublika és a' Választó Fejedelem között a'
békeffég vagy már egészen meg készült, vagy
pedig minden órán meg készülendő volna, Januá-
riusnak 16-dikától fogva békefféges lábra hely-
heztetődtek, az az, a' katonaságnak csak annyi
szóld adattatik, mint békeffég' idejénn szokott, a'
tisztok olyan rendelést vettek, hogy lovaikat, men-
nél hamarább lehet, minyájon adják-el, a' köz-
katonák közül pedig mind azok, a' kiknek a' ka-
tonai szolgálatban önként meg-maradni nem tett-
szénd, el-botsáttatnak

Magyar Ország.

Lötséről, 1. Februáriusban. Sajnálva kell a'
Magyar közönségnek jelentenünk, hogy a' mi Os-
kolánknak egy érdemes Professora Titt. Márton
József Ur, a' ki mind arról, hogy igen szerez-
tsés es foganatos Tanító vólt; mind pedig ki-
botsátott köz-hasznú munkáiról, a' Publicum előtt
már is eléggé esméretes; a' Magyar Literátura-
béli tzeljainak el-érésére nézve, egy sókkal hasz-
nosabb hivatalt vévén, mi tölünk el távozott, és
már Bétsben lakik.

Ne-hogy tehát ezen változásról való halga-
tás által arra a' vélekedésre adjunk, alkalmasos-

ságot a' mit már némelly balúl gondolkozók kezdettek is el terjeszteni ; hogy t. i. a' feljebb említett érdemes Professor Urnak tölünk lett el-távozása után, nem fogna többé a' hozzánk gyülekezni szokott Magyar ifjaknak a' Német Nyelv meg-tanulására olyan jó módjok lenni, mint eddig volt : szükségesnek tartottuk mi, ezen Gymnásium Professorai a' N. Magyar Közönséget az ebbéli fogyatkozás ki pótolására tett rendelésünk felől tudósítani.

Közönségesen fogja ennek utánna a' Német Nyelvet Oskolánkban tanítani Conrector ifj. Titt. Topertzer Sámuel Ur; a' ki napjában egy órát tanít azoknak, a' kik a' Nyelv kezdetét vagy Grammatikáját akarják tanulni. — A' Philosophia Professora pedig Titt. Fuchs Sámuel Ur, azoknak fog közönséges tanítást tenni, a' kik a' Grammatikát el végezvén, magokat a' Német Stylusban, levél írásban s. a. t. kezdik gyakorlani. Ezekért a' közönséges letzkékért semmit sem fizetnek a' Tanulók.

A' kik ezenkívül még a' Nyelv annál fundamentomosabban és rövidebb idő alatt lehető meg tanulására nézve, különös órákat is akarnának váltani, jelenthetik magokat akár Titt. Osterlamm Éfraim Urnál, a' ki a' Német és Frantzia nyelv tanítását magános váltott órákon már régtől fogva nagy meg elégedéssel tanítja; akár a' több Professor Uraknál, készek lévén mindnyájan, az ilyen tanításra. Sőt ha olyanok fognak találkozni, kik valamelly Tudományt Német Nyelven szeretnének halgatni, azoknak Réctor Professor Liedemann Márton Ur a' Jénai Természet-visgáló Tudos Társaságnak tagja, kész Minerálogiát tanítani, a' mellyre azon Professor Urnak igen bőv és válogatott Ásvány darabokból álló Minerálogiai Gyűjteménye, igen hasznos segittség lészen.

A' Lötsei Ev. Gymnásiumnak
Professorai, közönségesen.

Tudósítások.

Égy Német Könyvetske : *Elisa , oder das Weib, wie es seyn sollte*, kerülvén hozzám; ennek fordítására annyival szivesebb hajlandósággal adtam magamat; a' mennyivel méjjebben és édesdebben érzem ezen deák mondásnak: *Gratior est virtus veniens a' corpore pulchro* — igazságát, mivel az Afzszonyi nem, már ma ezen pallérozott Időszakalznak izlése szerént közönségesen a' : Szép Nem nevezettel illetetik, valóságos Afzszony munka lévén pedig a' nevezett, Német h Országban már ötödször ki jött, Mindenek előtt nagy kedvességet talált, és a' Magyar Szép Nemtől is, édes gyönyörűséggel és különös erköltsi haszonnal olvaftatópható Könyv. Ennek is már egy Darabrésze kész nállam; mentül elébb törekszem a' hátra lévővel is el készülni, és ez által is uj-jólag arról örvendetes tanúbizonyságot tenni, hogy honnyaim' nyelvekhez való hajlandóságom, valóságos Hazafiságomnak tsalhatatlan jele legyen.

Ezekről azért kívántam a' Közönségét tudósítani, — hogy, ha valakinek még talám ezután jövéen kedve, a' Magyar Könyvek' olvasásába gyönyörködő közönségnek, ezek' fordítása által lehető kedveskedéshez: Magát ebbéli fáradságától meg kémélhesse.

Pátkán Jan. 20-dikán, 1801.

Weres Márton ,
Oskola Rector.

* * *

A' *Pécs* és *Siklos* között lévő *Szalontai* Posta Státio minden hozza tartozó készületekkel együtt el-adandó: ha kiknek a' meg-vevesihez kedvek lejénd, jelenthetik magokat Szalontán a' Posta mesternél.

P. D.